

Δ Ι Α Φ Ο Ρ Α

1. ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

α) Στο 1ο τεύχος των «ΘΑΣΙΑΚΩΝ» και στη σελ. 71 λανθασμένα αναφέρουμε ότι την αφήγηση του Αναστασίου Κουμτζέλη την κατέγραψε ο κ. Δ. Γλυφός. Το σωστό είναι ότι την κατέγραψε ο κ. Φώτης Τριάρχης στο περιοδικό «Έρευνα», που εξέδιδε ο κ. Δ. Γλυφός. Την πληροφορία την αντλήσαμε από τον Ανεστόπουλο, ο οποίος και μας παρέσυρε στην ανακρίβεια αυτή. Μάλιστα ο κ. Φώτης Τριάρχης, που έχει ασχοληθεί ειδικά με το μακεδονικό αγώνα, αφιερώνει πρόσφατα το με αριθμό 36 τελευταίο τεύχος του περιοδικού «Βορειοελλαδικά» που εκδίδει στο μακεδονικό αγώνα της Ανατολικής Μακεδονίας. Στο τεύχος αυτό αναδημοσιεύονται οι αφηγήσεις των Θασίων αγωνιστών Αναστασίου Κουμτζέλη και Νικήτα Δρακόπουλου, που ήταν και οι δυό από τις Μαριές της Θάσου. Ένα άλλο πολύ ενδιαφέρον και κατατοπιστικό άρθρο του κ. Φώτη Τριάρχη, που έχει ως τίτλο: «Ο ένοπλος αγώνας στη Δράμα, στις Σέρρες και στην Καβάλα (1904-1908)», δημοσιεύεται στο ίδιο τεύχος. Επειδή τα άρθρα του, που αναφέρονται στη Θάσο, μας ενδιαφέρουν, γι' αυτό στο μέλλον θα τα συγκεντρώσουμε και σ' ένα από τα τεύχη των «ΘΑΣΙΑΚΩΝ».

β) Στο 1ο τεύχος των «ΘΑΣΙΑΚΩΝ» και στη σελ. 84, σειρά 16, το Ελένη πρέπει να διορθωθεί σε Ελिसάβετ.

2. ΠΕΝΘΗ

α) Στις 22-11-1984 το Δ.Σ. της Θασιακής Ένωσης Καβάλας, μόλις πληροφορήθηκε το θλιβερό άγγελμα του θανάτου του Μαργαρίτη Προέδρου, που υπήρξε ένα από τα ιδρυτικά μέλη της Θ.Ε. και ο πρώτος πρόεδρος της, συνήλθε αμέσως σ' έκτακτη συνεδρίαση κι εξέδωσε ψήφισμα, το οποίο δημοσιεύτηκε την άλλη μέρα στις τοπικές εφημερίδες «Ταχυδρόμος» και «Πρωινή». Στην εκκλησία του Αγίου Νικολάου, που έγινε η νεκρώσιμη ακολουθία του, αποχαιρέτισε το νεκρό από μέρους της Θ.Ε. ο ταμίας της Σ. Ιατρού, που είπε τα εξής:

Πολύκλαυστε επίτιμε πρόεδρέ μας

Η Θασιακή Ένωση, που υπήρξε ιδρυτικό μέλος της και πρώτος πρόεδρος της, νιώθει σήμερα άφατη θλίψη και συντετριμμένη στέκει πάνω από το άψυχο λείψανό σου για ν' απευθύνει τον ύστατο χαιρετισμό της. Έχασε ένα επίλεκτο μέλος της, που τιμούσε πάντα κάθε εκδήλωσή της. Εκπροσώπησες επάξια το θασιακό στοιχείο μέσα στην κοινωνία της Καβάλας. Εγγονός του τελευταίου προέδρου της Θάσου, Δημήτρη Χατζηκωνσταντινίδη, που πέθανε το 1879, και γιός του δασάρχη Κώστα Προέδρου, που κράτησε το όνομα του αξιώματος του πατέρα του ως οικογενειακό του επίθετο, συνέχισες το έργο τους επάξια κάτω από διαφορετικές πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες που επεκράτησαν μετά την απελευθέρωση του νησιού μας.

Απολάμβανες την εκτίμηση όλων μας και ο εύθυμος χαρακτήρας σου σκόρπιζε την ευθυμία και στους άλλους. Υπήρξες αγαπητός σ' όλους μας και πιστά πάντα ακολουθούσες τα πατροπαράδοτα έθιμα, που τα διαφύλαξες και τα παρέδωσες σε μας τους νεότερους. Σήμερα αδύνατο να πιστέψουμε ότι έφυγες από κοντά μας. Προχθές βράδυ μόλις δήλωσες συμμετοχή στην εκδήλωσή μας και σήμερα θρηνούμε το χαμό σου. Η Θ.Ε. δε βρίσκει λόγους αυτή τη στιγμή να εξάρει την προσωπικότητα και το έργο σου. Επιφυλάσσεται μια άλλη φορά να το πράξει. Σήμερα μόνο εύχεται καλή ανάπαυση στην άλλη ζωή που πας και νά 'ναι ελαφρό το χόμα που θα σε σκεπάσει.

β) Στις 2 Δεκεμβρίου 1984 πέθανε και η γυναίκα του Τάκη Τσιμπουκλή, η Μαγδαληνή, το γένος Βαμβακά, από την Αγία Παρασκευή Κασσάνδρας Χαλκιδικής, ετών 53. Η Θ.Ε. θλίβεται και συμμετέχει στο πένθος της οικογένειας.

γ) Στις 10-1-1985 πληροφορηθήκαμε το θάνατο του Τάσου Αναστασιάδη. Ο Τάσος Αναστασιάδης ήταν γιος του Αυγουστή Αναστασιάδη, που ήταν χρόνια γιατρός στα Λιμενάρια, εγκατεστημένος από τα χρόνια της Τουρκοκρατίας.

δ) Άλλος ένας Θάσιος, που πέθανε πρόσφατα, είναι ο Χαράλαμπος Σωτηρέλης, από το Λιμένα. Τον πρωτοσυναντούμε στη δίκη των 17 μαθητών, που έγινε το 1932 στην Καβάλα και προκάλεσε μεγάλο ενδιαφέρον. Ασχολήθηκε με την ιστορία και τη λογοτεχνία. Έγραψε την «Ιστορία της Θάσου και τουριστικό οδηγό του νησιού» το 1967 και δημοσίευσε το θεατρικό έργο «Το Δικαστήριο». Αλλά για το έργο και την προσωπικότητά του θ' ασχοληθούμε σ' άλλο μας τόμο.

3. ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΒΑΣΙΛΗ ΚΡΗΤΙΚΟΥ

Η Ντάτυ Κρητικού, γυναίκα του μακαρίτη δικηγόρου Βασίλη Κρητικού, που πέθανε στις 18-7-1983, καθιέρωσε στη μνήμη του συζύγου της βραβείο πέντε χιλιάδων (5.000) δρχ. για τον καλύτερο Θάσιο ή θασιακής καταγωγής μαθητή, που θα συγκεντρώνει το μεγαλύτερο βαθμό απ' όλα τα σχολεία. Το βραβείο αυτό θα δίδεται κάθε χρόνο όσο ζει η ίδια, κι εύχεται να το συνεχίσει κι ο γιός της που σήμερα είναι μαθητής Γυμνασίου. Η Θασιακή Ένωση εκφράζει τις ευχαριστίες της κι εύχεται το παράδειγμά της να το ακολουθήσουν κι άλλοι.

4. ΙΣΤΟΡΙΚΑ

α) Στο παρακάτω δημοσίευμα περιγράφεται μια εκδρομή που έγινε στις 13 Ιουνίου 1926 από την Καβάλα στη Θάσο. Είναι δημοσιευμένο στην εφημ. «Κήρυξ» Καβάλας, αρ. φ. 92/17-6-1926. Από την περιγραφή της εκδρομής παραθέτουμε αποσπάσματα. Το άρθρο έχει ως τίτλο «το γειτονικό νησί» και υπότιτλο «Εις τον Λιμένα με την «Παναγίαν»». Ο κ. Θωμαΐδης και το δημαρχιακόν του πρόγραμμα. Ανασκαφαί. Εξετάσεις».

...Συμπλωτήρες αρκετοί συμπολίται μεταξύ των οποίων ο κ. Εισαγγελεύς μετά της αξιοτίμου κυρίας του, ο πολιτευόμενος κ. Αυγ. Θεολογίτης, ο κ. Δ. Τζοάννου, ο κ. Τζόγκαλης με την οικογένειάν του, μία παρέα παλαιών συμπολιτών, άλλη από δημοσίους υπαλλήλους, οι οποίοι πολύ γνωστικά υποχρέωσαν τον κ. Παπαγεωργίου, τον ιδιοκτήτην της «Παναγίας» να τους αποβιβάσει εις την παρά τον Λιμένα μαγευτικήν θέσιν Αγ. Ιωάννης, όπου το έριξαν στο γλέντι έως το βράδυ, οπότε επανήλθεν και πάλιν το πλοίον και τους παρέλαβεν. Μεταξύ των συμπλωτήρων και ο κ. Θ. Θωμαΐδης, ο γνωστός τέως υποψήφιος δήμαρχος, μας αναπτύσσει το γνωστόν πρόγραμμά του, το οποίον ερχόμενος ως δήμαρχος θα εφήρμοζεν. Με πικρίαν καταφέρεται κατά του τύπου, όστις αγορασθείς από τους αντιπάλους του δεν τον υπεστήριζε.....

Εις τον Λιμένα πρό τινος έγιναν μικραί ανασκαφαί πάλιν, αι οποίαι οσάκις γίνονται είναι αδύνατον να μη φέρουν εις φως κάτι το οποίον να πιστοποιεί το ύψος του πολιτισμού που έφθασε το μικρό αυτό νησί κάποτε. Ανακαλύφθη νέα πύλη της πόλεως μετ' αναγλύφου επί της μιας παραστάδος του Ε' π.Χ. αιώνας. Το ανάγλυφον τούτο παριστά γυναίκα επί άρχατος, συρομένου επί δύο ίππων, και οδηγόν κρατούντα τους ίππους από των χαλινών. Αι μικραί οπαί, αι οποίαι φαίνονται επί των κεφαλών των, αποδεικνύουν ότι επ' αυτών έφερον κράνη χάλκινα. Οι αρχαιολόγοι δεν απεφάνθησαν ακόμη τι εξεικονίζει η παράστασις αύτη. Ανασκαφαί εγένοντο επίσης και εις Ποταμιά, όπου ανεσκάφη πύργος του Δ' π.Χ. αιώνας. Αι ανασκαφαί θα συνεχισθώσι μετά την 20ήν Ιουλίου.

Αλλ' ο Ιούνιος είναι ο μην των εξετάσεων και την παρελθούσαν Κυριακήν ετέλει την εορτήν των εξετάσεων η εν Λιμένι Αστική Σχολή. Κατ' αυτήν παρέστησαν ο σεβ. μητροπολίτης Θάσου κ. Γεώργιος, ο κ. εισαγγελεύς Καβάλας μετά της κυρίας Παπαθανασίου, ο ειρηνοδίκης Λιμένος κ. Καλαϊτζής, ο κ. Αύγ. Θεολογίτης, ο κ. Παπαγεωργίου, πρόεδρος της κοινοτ. Λιμένος, ο κ. Β. Μπαλτόπουλος, συμβολαιογράφος Καβάλας, ο κ. δασάρχης μετά της κ. Μπαλτή, ο κ. Ν. Μερτζανίδης, ο γνωστός βιβλιοχαρτοπώλης της πόλεώς μας, ο γραμ. της Οικ. Εφορίας κ. Καραγιάννης, ο ανθ/χός κ. Γαλέος, οι κ.κ. Αν. Λαμπίρης και Κίμων Κλωνάρης της σχολικής επιτροπής, ο μετά τόσης επιτυχίας ασχολούμενος εις τα αρχαιολογικά κ. Πολύγνωτος Κλωνάρης, ο κ. υπότελώνης μετά της κυρίας Καραπάνου, ο ιατρός κ. Ξενάκης μετά της δος αδελφής του, οι κ.κ. Δ. Κλωνάρης, Ιωάν. Λαμπίρης, Σταύρος Λαμπρινίδης και άλλοι, ων μας διαφεύγουσι τα ονόματα.

β) Αναδημοσιεύουμε την παρακάτω επιστολή του Σοφοκλή Ζωγράφου, που είναι δημοσιευμένη στην εφημ. «Κήρυξ» της Καβάλας, αρ. φ. 328/15-3-1927, γιατί περιέχει ιστορικά στοιχεία, που ενδιαφέρουν τους ερευνητές της νεότερης ιστορίας της Θάσου. Η επιστολή γράφτηκε μ' αφορμή το δασικό θέμα της Θάσου, που απασχολούσε τότε την κοινή γνώμη. Ο επιστολογράφος έζησε ο ίδιος τα γεγονότα που περιγράφει. Ως τίτλο η επιστολή έχει: «τα δάση της Θάσου».

Κύριε Διευθυντά

Εις όσα μέχρι σήμερον εγράφησαν περί του δασικού ζητήματος της Θάσου κρίνω καλόν να προσθέσω τα εξής:

Έχουμεν πολλές και τρανές αποδείξεις διά να πείσωμεν πάντα αμφιβάλλοντα περί της κυριότητος των δασών Θάσου ότι ταύτα ανέκαθεν ανήκουν εις τας Κοινότητας και ότι ουδέποτε περιήλθον υπό την κατοχήν των δύο κυβερνήσεων, οίτινες επί αιώνας εδιοίκησαν την νήσον, της αιγυπτιακής και της τουρκικής, καθότι εν Θάσω δεν υπάρχουν απέραντοι δασικοί εκτάσεις

γ) Αντίγραφο της επιστολής του Χρήστου Κόντου, που απευθύνεται σε δημοσιογράφο που επιμελούνταν κάποια στήλη και υπέγραφε ως Αθηναίος, μας παρέδωσε πριν από χρόνια ο μακαρίτης Αντώνης Σωτηριάδης, που ξεναγούσε τότε στη Θάσο. Επειδή περιγράφεται το γεγονός της ανακατάληψης της Θάσου από τους Τούρκους το 1902, όπως το έζησε ο ίδιος ο πρωταγωνιστής Σαΐτ πασάς, δημοσιεύουμε την επιστολή για να χρησιμοποιηθεί στο μέλλον από νεότερους ιστορικούς.

Πώς ανακατελήφθη η Θάσος

Κύριε Αθηναίε

Εις απάντησιν του δημοσιεύματος του κ. Π. Ι. Δρόσου εις την έγκριτον υμών εφημερίδα της 30ής Νοεμβρίου περί των συνθηκών της ανακαταλήψεως της Θάσου υπό της Τουρκίας κατά το 1902, σας στέλνω εν συντομία τα όσα γράφει διά το θέμα εις τα απομνημονεύματά του ο τότε μέγας βεζύρης Σαΐτ πασάς, ο οποίος υπήρξεν ο πρωταγωνιστής της υποθέσεως με την παράκλησιν όπως δημοσιευθεί.

Ο Σαΐτ πασάς γράφει: «Είναι γνωστόν ότι η νήσος Θάσος διωκείτο επί εβδομήκοντα έτη υπό της αιγυπτιακής κυβερνήσεως. Τελευταίως ελήφθησαν παράπονα διά το ότι ο αιγύπτιος διοικητής κακομεταχειρίζετο τους κατοίκους της νήσου. Τα παράπονα αυτά αναγόμενα εις το δημόσιον και ιδιωτικόν δίκαιον, αποτελούσαν σημαντικά γεγονότα. Ως εκ τούτου διέταξα τον νομάρχην Θεσ/νίκης Χασάν Φεχμή πασάν όπως επιληφθεί δικαστικών και διοικητικών ανακρίσεων, αποστέλλων επί τόπου αρμοδίους υπαλλήλους, καθώς και εις την αιγυπτιακήν κυβέρνησιν εις τας 17 Μαρτίου 1902-1318 όπως πληροφορήσει τον εν τη νήσω ευρισκόμενον υπάλληλόν της να απολογηθεί ενώπιον των ως άνω απεσταλμένων.

Εις τας ως άνω νομίμους και δικαίας διαταγάς μας δεν εδόθη σημασία, διότι η μεν αιγυπτιακή κυβέρνησις δεν απήντησε καν εις την ανακοίνωσιν της Υψηλής Πύλης, ο δε κυρίως ένοχος δεν υπεδέχθη καλώς τους κατά διαταγήν της Υψηλής Πύλης απεσταλμένους επιθεωρητάς. Επειδή δε αφ' ενός τα παράπονα του πληθυσμού μας υποχρέωναν την επίσπευσιν των ανακρίσεων και αφ' ετέρου η σιωπή του Χεδίβου αποτελούσε κατάστασιν προσελκύουσιν την προσοχήν του κυριάρχου κράτους, έθεσα το ζήτημα εις το Υπουργικόν Συμβούλιον· και εζήτησα όπως ο διοικητής τεθεί αμέσως υπό ανάκρισιν και, επειδή ούτος διέθετε πολλούς Αλβανούς οπλοφόρους, αποσταλεί επί τόπου ένα τάγμα στρατού εκ Θεσ/νίκης διά να προληφθεί κάθε τυχόν αναταραχή εις την νήσον. Αι προτάσεις μου εγένοντο δεκταί και επεκυρώθησαν και από τον Σουλτάνον.

Σύμφωνα προς τον αυτοκρατορικόν αυτόν ιραδέν εστάλη στρατός και

η ησυχία εν τη νήσω εξησφαλίσθη και η ανάκρισις απεφάνθη ότι ο διοικητής είναι ένοχος φόνου. Αναφερόμενος εις τα ως άνω έγγραφα πάλιν εις την Αίγυπτον όπως παυθεί ο υπόδικος διοικητής και διορισθεί άλλος. Η χεδιβική κυβέρνησις δεν απήντησε και εις την δευτέραν μου ανακοίνωσιν και ο διοικητής Μαχμούτ βέης δεν παρεδόθη εις τας δικαστικές αρχάς. Επειδή δε τα παράπονα αφ' ενός του Οικουμενικού Πατριαρχείου και αφ' ετέρου εξ άλλων πηγών συνεχίζοντο, ηναγκάσθη να αναλάβω κατ' ευθείαν την διοίκησιν της νήσου ως κυριάρχου κράτους. Ο Χεδίβης διεμαρτυρήθη εις τας δυνάμεις και αι Πρεσβείαι Αγγλίας και Ρωσίας επενέβησαν φιλικώς, αλλά κατόπιν των εξηγήσεών μου εσιώπησαν και άλλαι επεμβάσεις δεν εγένοντο.

Συνεχίζων ο πασάς γράφει ότι κατόπιν ήλθεν εις Κωνσταντινούπολιν ο Χαηρή πασάς, απεσταλμένος του Χεδίβου, δια να κανονίσει το ζήτημα φιλικώς, προτείνων διάφορα σχέδια, αλλά μια που η υπόθεσις είχε πλέον κλείσει, δεν ήτο δυνατόν να ανατραπεί η κατάστασις.

Και εν τέλει περιγράφει τα των συνδιαλέξεών του με τον Αιγύπτιον απεσταλμένον και τας απορριπτικές απαντήσεις του προς τον χεδίβην Αμπάς πασάν.

14-12-58

Μετά τιμής

X. KONTOS

δ) 'Άλλο αντίγραφο επιστολής, που μας έδωσε ο μακαρίτης Αντώνης Σωτηριάδης, είναι του δημοσιογράφου Π. Ι. Δρόσου, ο οποίος την απευθύνει στον προηγούμενο συνάδελφό του, που υπογράφει ως Αθηναίος. Δημοσιεύουμε κι αυτή την επιστολή, γιατί μας δίνει μερικά συμπληρωματικά στοιχεία που αναφέρονται στο ιστορικό γεγονός του 1902.

Η Θάσος

Αγαπητέ Αθηναίε

Δεν θα εφαντάσθητε ότι η δημοσίευσίς σας της 30ής Νοεμβρίου 1958, «Διατί η Θάσος έγινε τουρκική 1902-1912», θα έδινε τόσην ευχαρίστησιν εις τους απανταχού Θασίους. Εξεπλάγην και εγώ από τας διαφόρους επιστολάς που έλαβα από την Θάσον και το εξωτερικόν. Με διαβεβαιώνουν δε ότι δια πρώτην φοράν έρχεται εις την δημοσιότητα διά της αγαπητής «Καθημερινής» το εθνικόν αυτό τόλμημα των Θασίων, όπως ορθώς χαρακτηρίζεται εις μίαν επιστολήν, το να θυσιάσουν δηλαδή την προνομιακήν των θέσιν υπό αιγυπτιακήν διοίκησιν διά τον τουρκικόν ζυγόν με την ελπίδα της μελλοντικής ενώσεως με την Ελλάδα.

Συμπληρωματικά εις όσα δημοσιεύσατε προσθέτω ότι η πατριωτική αυτή κίνησις προωθήθη κατά το 1901 υπό του τότε εν Καβάλα Έλληνοσ προ-

ξένου, ο οποίος έπεμψεν εις Θάσον απεσταλμένους, οι οποίοι, υπό το πρόσχημα ότι ήσαν έμποροι προτιθέμενοι να αγοράσουν προϊόντα της νήσου, συνεννοήθησαν με τους προύχοντας της Θάσου, με αποτέλεσμα το 1902 να ζητήσουν όλοι δι' αναφοράς από τον Αβδούλ Χαμίτ να τους παραλάβει υπό την πατρικήν του διοίκησιν.

Ο κ. Χ. Κόντος εις την προς υμάς επιστολήν του της 10-12-58 ολοκλήρωσε την ιστορίαν της ωραίας αυτής εθνικής σελίδος των αλυτρώτων ακόμη τότε αυτών Ελλήνων με το να μας διηγηθεί την άποψιν των παραπλανηθέντων τότε τουρκικών Αρχών επί των γεγονότων. Ιδιαιτέρως ενδιαφέρουσα είναι η πληροφορία ότι και το Οικουμενικόν Πατριαρχείον ήτο μεμυημένον και συνηγόρησε και αυτό παρά τη Πύλη διά να γίνει δεκτόν το αίτημα των Θασίων.

Ο κ. Αντώνιος Σωτηριάδης εκ Θάσου είχε την καλοσύνην μαζί με άλλας πολυτίμους πληροφορίας να μου στείλει μετάφρασιν εκ του τουρκικού του αυτοκρατορικού φερμανίου του σουλτάνου Μαχμούτ, δια του οποίου εδωρήθη η Θάσος εις τον Μωχάμετ 'Αλυ. Επίσης και πίνακα των ετησίων φόρων της Θάσου επί της αιγυπτιακής διοικήσεως. Παραθέτω μερικά: 2 παράδες δι' έκαστον πρόβατον, δι' εκάστην κυψέλην μελισσών 6 παράδες, δι' έκαστον αλευρόμυλον 5 γρόσια. Τα κωμικά αληθώς αυτά ποσά φόρων παραθέτω δια να αντιληφθεί τις ότι αληθώς εθυσίασαν τότε και την οικονομικήν των άνεσιν χάριν της μεγάλης ιδέας.

Μετά τιμής

Π. Ι. ΔΡΟΣΟΣ

Υ.Γ. Πληροφορούμαι ότι ο τουρισμός πρόκειται εφέτος να εγκαιनिάσει ταχείαν θαλασσίαν επικοινωνίαν δια Καβάλας ώστε να διευκολύνεται η επίσκεψις του ωραίου αυτού νησιού με τας σπουδαίας αρχαιότητας και τους φιλοξένους κατοίκους της.

«Τα σημερινά» 18-1-59